

Kramerius 5

Digitální knihovna

Podmínky využití

Knihovna poskytuje přístup k digitalizovaným dokumentům pouze pro nekomerční, vědecké, studijní účely a pouze pro osobní potřeby uživatelů. Část dokumentů digitální knihovny podléhá autorským právům. Využitím digitální knihovny a vygenerováním kopie části digitalizovaného dokumentu se uživatel zavazuje dodržovat tyto podmínky využití, které musí být součástí každé zhotovené kopie. Jakékoli další kopírování materiálu z digitální knihovny není možné bez případného písemného svolení knihovny.

Hlavní název: **Čechoslovan**

Vydavatel: **V. Švihovský**

Vydáváno v letech: **1911-[1918], 1912, 17.02.1912**

Číslo ročníků: **2, 7**

Číslo výtisků: **2, 7**

Datum vydání čísla: **17.02.1912**

Identifikátor ISSN: **2414-9373**

Stránky: ,

ČESKÁ RUS.

Z Martinovky.

(Rovenský újezd, Volynská gub.).

Naše osada vznikla za stejných podmínek a ve stejnou dobu jako většina českých osad na Volyni. Ačkoliv pozemky jsou rozloženy v krajině kopcovité, je přece půda úrodná a martinovským občanům na hmotném blahobytu ničeho nechybí. Při trošce příčinlivosti — a té nikdo martinovským občanům neupře — dobře vzdělané role rodí až mílo a nejeden hospodář má hrstku zlatáků pro nešťastný případ. Hmotně Martinovka si stojí dobře, za to mnohem hůře to dopadá s jejím duševním stavem, s její vzdělaností a společenským životem.

Jeden zkušený občan ze sousední obce nedávno pravil ve společnosti několika sousedů, že čeká s toužebností, až Čechoslovani sdělí, kolik odběratelů má v každé osadě. Dle toho, v jakém poměru se nachází počet odběratelů k počtu obyvatelstva, budeme moci soudit, jak je osada pokročilá a jak jsou občané uvědoměni. „Já sázím deset proti jedné,“ dodal, že „nejhůře na tom budou katolické a baptické osady. Neboť v těchto osadách bohužel najdete mnohem více náboženských přemrštěnců než opravdu věřících lidí. Nechápu a nechťejí pochopit,

že správné plnění církevních předpisů nikterak není v rozporu s pravidelnou výchovou mládeže, sebevzděláním a povznesením společenského života. Ve své zaslepenosti si neuvědomují, že pravá víra vyžaduje, aby věřící člověk vyvíjel co možná své duševní schopnosti a byl vzorem všem ostatním, nedbají, že dle sv. apoštola Jakuba: víra bez skutků mrtvá jest (Ep. II., 20).“

Náš soused mluvil všeobecně. Pokud mne se týče, zajímám se pouze o naši katolickou Martinovku. Jsme tu tak prosáklí „římanstvím,“ že co řekne panáček, je nám svato. Časopisu a knize (ať již zábavné nebo poučné) je do většiny domácností v Martinovce přístup zakázán. Jsem si jist, že kdyby se měli martinovští odběratelé Čechoslovana počítat na prstech jedné ruky, zůstalo by několik prstů neohnutých. Když roznášeč knih náhodou zabloudí do Martinovky, ptají se ho nejdříve na růžence a když ty nemá, odejde od nás s prázdnou. Těch pár málo čtenářů si nějakého toho „Rybcoula“ raději vypůjčí. Kupování knih je prý prázdnou daní. V šetření na osvětlu jdem tak daleko, že dosud nemáme ani školy, ačkoliv školních dětek je tu okolo sta. Čist děti prý nemusejí umět a pokud se počtů týče,

jak děl jeden místní šprýmař, mohou se jim naučit z karet, které naše mládež ráda hra.

Nejsem snad odpůrcem katolického náboženství, dokonce ne již nezabohelem, ale říci musím, že katolicismus má velkou vinu na tom, že Martinovka zůstává tak pozadu za ostatními českými osadami. Naši občané přímo visí na katolickém knězi a ten zase ani špetku nedbá, aby jim poradil, jak by měli žít. Vidí v nás jen hezky obrostlé ovečky, které lze stříhat a zase stříhat. Jsme přifařeni k Klevanskému kostelu a za každý náboženský výkon platíme hezky drahé. Když přijede „panáček“ vykropit hrob, musí příbuzní chtět nechtět pětadvacítku klopit. Co se dá ročně na všeliké katolické účely, ve prospěch ubohého vatikánského vězně Sv. Otce — dělalo by hezky slušnou sumičku. Co pěkných a užitečných knih by se dalo koupit za tyto zbytečně vyhozené peníze!

Vrc.

Z Nivy.

Dosud v dopisech o Nivě se psalo pouze o tom, co by bylo žádoucí podniknouti pro zvelebení naší osady hlavně v ohledu kulturním. Dnes chceme a můžeme se pochlubit, že první kroky k povznesení naší visky již učiněny. Mládež naše, povzbuzena příklady druhých českých osad, o jejich životě se dočítáme v Čechoslovanu, vedena

K. Rožek.

Přesazené kmeny.

I.

„Porad, Václave! Jsi přece můj starší bratr, porady, upřímné porady mi neodepřeš,“ odevzdaně a skoro prosebně zahovořil chalupník Polaský; stál nad svým bratrem, jenž usadil se u kamen, rozepial ruce a nyní zvolna a těžkopádně nechal je klesati.

A na strýce Václava upíraly se jiskrné oči Vojtěcha, syna Polaského, sedícího dosud u okénka a před tím upřeně vyhlížejícího na náves. Mnoho záleželo mu na strýcově radě, vlastně v mladíkově mluvě a názoru všecko, celý jeho další život. Vojtěch nemoha se dočkat strýcovy odpovědi, zatěkal poplašeným zrakem na matku opřenou o dveře; měla hlavu sklopenou a oči plny slz. „O, kdyby se alespoň maminka odhodlala,“ pomyslíl si jinoch, „pak by otec povolil, i kdyby strýce rozhodl v můj neprospěch.“

Náhle strýc Václav ztěžka pohnul sebou na lavičce.

Oči všech upřely se na jeho tvář, jež ostatně nijak nezměněna, nedávala předem tušiti, co se v jeho duši děje. Pokřčil rameny a zvolna pronesl:

„Tady je, Jendo, rada těžká. Nechci ublížití hochovi, mám ho rád jako svého, ale nechci ublížití také tobě a švakrově. Je tu jedna chyba: jsme chudí lidé a chceme-li dosáhnouti jednoho, musíme se zbavit druhého.“

„Ale mluvíš jako prorok... slova ti nerozumím,“ ostře napadl ho Jan, aby vydráždil ho k otevřené řeči, jak říkával bez klíčků a kudrlinek.

Sero ztemnilo světlici a čtyři postavy, jež zase na chvíli stanuly v tichu, zdály se ve své nerozhodnosti očekávatí nějaký spasitelný pokyn, nějaký hlas a světlo, jež by je varovalo nebo odvahu vniklo. Vojtěch stával se konečně netrpělivý. Poposedal a přeletoval očima hned na matku, hned na otce a zase na strýce. Zde se zastavil a pohnuv se ku předu, teskně zavolal:

„Strýčku...! Rozhodněte přeci! Zde není přece obav. Víím, co mohu žádati, víím jaké mám srdce i jakou sílu a odvahu do života. Nikdo tím nic neztratí, nemůže ztratit. V Praze dostuduju a pak si vezmu tatínka i maminku k sobě. Budu se o ně stejně rád starati, jako oni o mne! Víím, že pro mne už teď, dokud jsem studoval ve městě na gymnasiu, přinesli nejednu obět, uznávám ji, dovedu ji ocenit, pochopit, ale dovedu ji jedenkrát i nahradit, splatit. Uvidíte, že slova má nejsou jen planým horováním, ale že jsou výrazem někoho, jenž je si vědom svých povinností.“

Vojtěchova řeč matku dojala. Zaškytla tiše, ale mlčela. Otec povypial prsa a rozvázně pokyvoval hlavou. Jen strýc seděl, jakoby zkamenněl.

„Nu, strýčku, rozhodněte přeci, zkusil jste mnoho, znáte lidi i svět a věříte v dobro...“

Strýce povstal:

„To máš, bratře, tak! Ty se ženou jste kmeny... zchátralé už trochu... Znám vaše úsilí, abyste hocha na studiích udrželi. Dali jste

pokyny našeho nám tak milého a užitečného listu, probouzí se z polospánku a čile se chápe práce.

Začali jsme s divadlem. Dne 28. ledna na našem malém novém jevišti sehrán byl kus „Sotek ve mlýně.“ Provedení kusu a návštěva v divadle musí uspokojiti každého. Naši mladí ochotníci činili se seč mohli a občané je hojně odměňovali zasluženým potleskem a pochvalou.

Divadlem jsme však nezkončili svoji kulturní práci. Nikoliv, půjdeme dále. Na podnět našeho starosty, pana Al. Kosáka a pp. A. Kendíka, J. Dufka, J. Holého a J. Smrčky má být založena knihovna. Naši divadelní ochotníci věnovali ihned ze zisku prvního představení 5 rublů, něčím přispěli rodiče ochotníků, dále všichni hu-debníci. Rovněž každý z hospodářů složil aspoň malou částku na zakoupení prvních knih, takže se celkově sebralo 42 r. 60 kop. Tu dlužno podotknouti, že náš bývalý p. učitel, J. Bouček, který nám dosud zůstal dobrým přítelem a na Nivu vždy pamatuje, dal základ k naší knihovničce tím, že nám zaslal řadu pěkných knížek.

Jak vidíte, pane redaktore, jsme na dobré cestě a doufáme, že i příště budeme moci v Čechoslovane psáti o tom, co jsme k lepšímu svému vykonali. V zájmu naší české věci na Volyni bychom si přáli, aby i druhé osady dbaly rad Čechoslava a snažily se též o své duševní povznesení. J. H.

mladé větvi všechnu nejlepší svou sílu. Teď je na čase ji vetknouti do země, aby se sama živila. Vám těch sil zbývá jen poskrovnu. Jen abyste v pokoji a bez bídy mohli dožítí. Chalupu sis zadlužil. Budeš-li hocha vydržovati ještě čtyři, pět let v Praze, prodlužíš ji tak, že ti ji prodají.“

„Ale strýčku, to já také chápu. Víš, že to bude veliká a poslední obět, již mi tatínek a maminka dají. Proto však již nyní tvrdím, že si je vezmu potom k sobě, že jim echi všecko láskou i pohodlím a hojností, krátce krásně připraveným životem nahradit.“

„A zkazíš-li se v Praze?“ trochu přísně namítl strýc.

„Ale, strýčku, co si to o mně myslíte! Víš, co je to vydělávat, těžce vydělávat si vezdejší chléb.“

„Stává se to někdy, hochu!“ do-tvrzoval ještě.

Ale to Vojtěchovu matku příliš dojalo, či spíše urazilo její srdce, jež tolik milovalo syna, na jehož mravních základech povahy by hra-dy stavěla.

„Ne, ne, Vojtěch se nezkaží. Vě-

Divadlo v Kňahynínku.

Má ruka je trochu těžká na do-pisování do listu, ale když nikdo jiný se nechápe pera, aby podal zprávu o naší kulturní činnosti, musím to přece jen udělat já. Píši o našem divadelním představení ne tak proto, aby krajané věděli, že v Kňahynínku také hrají divadlo, ale abych veřejně vyslovil uznání našemu výtečnému a o naši osadu vysoce zasloužilému učiteli p. Holanovi. Dvacet let pilně, neúporně práce věnoval již povznesení naší obce, a bohužel nezřídka se dočkal jen nevděku. Jsou opravdu někteří občané, kteří nedovedou pochopit, že šťastnou může být pojmenována obec, která má tak dobrého a při-činlivého učitele, jako je p. Holan.

Co práce a námahy musí vynaložit, když chce prosadit něco, co každý musí předem uznat za potřebné a užitečné pro nás a naše děti. Má s námi velké potíže, ale přes to neustává. Zase a zase bur-cuje liknavě a nutí je, aby dbali více o své duševní povznesení.

Divadlo je dílem jeho rukou a nedej Bože, aby odešel. Kdo jiný by nám je řídil? S p. Holanem by zanikly veškeré vytvořené jím kulturní podniky. Celých dvacet let již řídí divadelní představení a dovednou rukou dovedl vytvořit di-va-delní kroužek. Letos se u nás hrálo dvakrát. První kus „Černý kříž v lese“ byl sehrán velice pě-kně, a že divadelní představení by-

řím jeho slovům. Dosud mne nikdy nezklamal. Nezalhal, nepohněval. I poslušný byl vždy... a já jsem jen prostá žena, sotvaže podepsat se umím, a on už tolik studoval, tolik toho umí.“ — Pak obrátivši se k mužům, zahovořila důtklivě, že bylo cítit, jak si přeje, aby se tentokrát dělo dle jejího smýšlení.

„Co myslíš, Jene, pustíme Voj-těcha do té Prahy. Ať má, po čem jeho srdce touží. My tu věčně nebudeme a jiných dětí nemáme. A kdyby si nás jednou vzal k sobě do Prahy, také by nám tam zle ne-bylo.“

„Vezmu, matičko, vezmu!“ ple-savě přisvědčoval Vojtěch, neboť nyní byl si již jist dobrým výsledkem.

„No, pozdrav vás tu Pán Bůh, a bez jakéhokoliv zlého úmyslu vám přeji, aby se vám vše vyplnilo dle vašich přání,“ pravil strýc, stavě se docela přátelsky, aby nikdo ani nezatušil, že je uražen. Ale již se déle nezdržoval a měl se k obcho-du. Ještě ve dveřích se obrátil na studenta.

„A než odjedeš, stav se u mne, dám ti také příspěveček na cestu

lo hojně navštíveno, svědčí dosti slušný zisk — 65 rublů, které byly věnovány na zvelebení a doplnění naší obecní knihovny.

Posledně (4. února) naši ochot-níci sehráli úplně bezvadně, se značným pochopením a zájmem ve-selohru „Poklad.“ Poněvadž sou-hra byla velice pěkná a každý spoluúčinkující činil se, seč mohl, myslím, že dlužno vyjmenovat všechny, kdo přispěli k pobavení a poučení našeho občanstva. Z dam jmenuji: M. Guzejová, M. Rozova, A. Šormová a Z. Zemánková, z pánů: Jos. Holýk, Vác. a Vl. Jak-lové, F. Klejšmid, Jos. Nedomlel, Jos. Šorma, Vác. a Vl. Šteflové, Jos. a Jan Vachulkové, Vl. Zemá-nek. Ze p. Holan vše řídil a byl vůdčím duchem, bylo by zbytečné podotýkat. Obecenstvo bylo hrou velice spokojeno a je jisto, že ča-stější představení by nás povzbu-dila k větší činnosti. — ek.

Zřizování školních a městských veřejných knihoven považujeme za nejdůležitější a nejlepší prostředek ku vzdělání lidu. Neboť knihovna je také škola a sice škola pro mlá-dež i dorostlé, škola všestranná, v kteréžto učí mnoho moudrých učitelů a k tomu bez hole, bez mešly, bez černé tabulky. Nedá se upřít, že celá krajina za krátký čas jiné tvárnosti nabude, když se v ní ně-kolik knihoven zřídí a v lidu chuť ke čtení moudře vzbudí.

Karel Havlíček Borovský.

do Prahy, ovšem jen dle svých sil.“

„Ach přijdu, strýčku, přijdu. Každý zlatník bude mi dobrý a už teď vám srdečně děkuji.“

Když se strýc ubíral cestou do-mů, pobručoval si: „Nezdá se nijak pyšný na tu svou maturitu... Nu, je ještě hodný, nezkažený... Dej Bůh, aby tak také zůstal... Mladý svět je nyní trochu troufalý... Jen vyletět... vyletět do širého světa...“

II.

Jak rozhodla Vojtěchova matka, tak se také stalo. Chalupník Pola-ský vypůjčil si na chalupu i pole, kolik se nejvýše dalo vypůjčit a Vojtěcha vypravil do Prahy, aby studoval práva. Ovšem, starý Pola-ský vedl si opatrně. Ač věřil ve Vojtěchovy sliby, že se bude horli-vě učit a šetřit, přece dal mu pe-něz pouze do Vánoc. Ostatní uložil, aby je měl po ruce, kdyby jich náhle potřeboval.

Ale brzy se ukázalo, že obavy otcovy i výstrahy strýcovy byly plané. Vojtěch byl dobře mravně založen, velké město nesvedlo ho